

DANSK BOGBINDERI I VOR TID

AF ERIK ZAHLE

KUN for en overfladisk Betragtning kan det europæiske Kunsthaandværks Historie leddes i de forskellige Tidsaldres veksellende Stilarter; et nøjere Studium oplyser os om, at Kløften staar nok saa stejlt paa langs mellem de forskellige Retninger som paa tværs, hvor Tidsgrænserne drages. Bestandig har en ældre Generation virket ifølge sin Ungdoms Ideal og kun modstræbende fulgt den skiftende Smag, mens samtidig yngre Mænd drog den fulde Nytte af ny Ideer. Billedet af en Tidsalders Kunsthaandværk maa derfor blive broget og fyldt af modstridende Bevægelser.

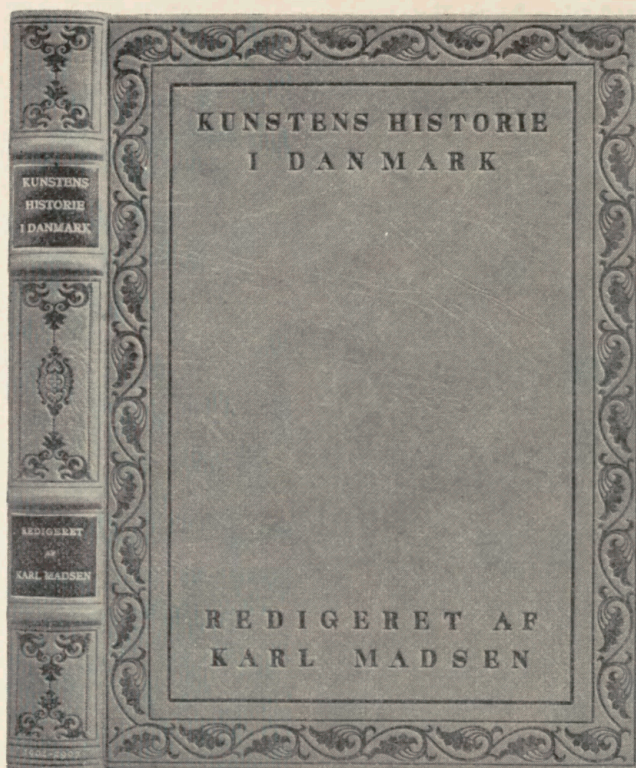
Ogsaa i vore Dages danske Bogbinderi er der Væsensforskel mellem de forskellige Generationers Produktion; Arbejder fra forskellige Værksteder lader sig let adskille; men Skellet rejser sig tillige mellem Bind fra samme Værksted, thi raadgivende Kunstneres Udkast spiller en stor Rolle for vore Bogbindere, og de fleste af dem nægter sig ikke den Fornøjelse at have Samarbejde med Folk af forskellig Anskuelse. De raadgivende Kunstneres Indflydelse paa Bogbinderiet er ganske betydelig ogsaa i det øvrige Skandinavien, men andet Steds paa det europæiske

Fastland synes Bogbinderne mere tilbøjelige til at arbejde paa egen Haand; at dømme efter det Billede af europæisk Bogbinderi, der gives som korte Oversigter i anden Del af det nylig udkomne Værk *Jahrbuch der Einbandkunst* (hrsg. von Hans Loubier und Erhard Klette, Leipzig 1927) findes en tilsvarende Samvirken kun i Wien. Derfor taaler skandinaviske Bogbind, ikke mindst de danske, meget vel Sammenligning med andre europæiske, og uden Overdrivelse kan det siges, at fuld kunstnerisk Selvstændighed er naaet herhjemme for Bogbinderfaget i noget nær samme Grad som for Keramikken.

Naar vore Bogbindere er naaet saa vidt, som Tilfældet er, skyldes det ikke udelukkende Samarbejdet med skabende Kunstnere; det hænger tillige sammen med, at de fleste af Fagets dygtige Mænd har rejst meget i deres Ungdom. De har i det fremmede tilegnet sig nye Former for Bindets konstruktive Grundtræk; saaledes findes der tidlige Bind af Anker Kyster, der er franske i eet og alt. I Udlandet lærte man det fornyende Greb om Tingen; hjemvendt til Danmark søgte man siden en Kunstner, der paa det nye Grundlag kunde udforme en ny Dekoration.

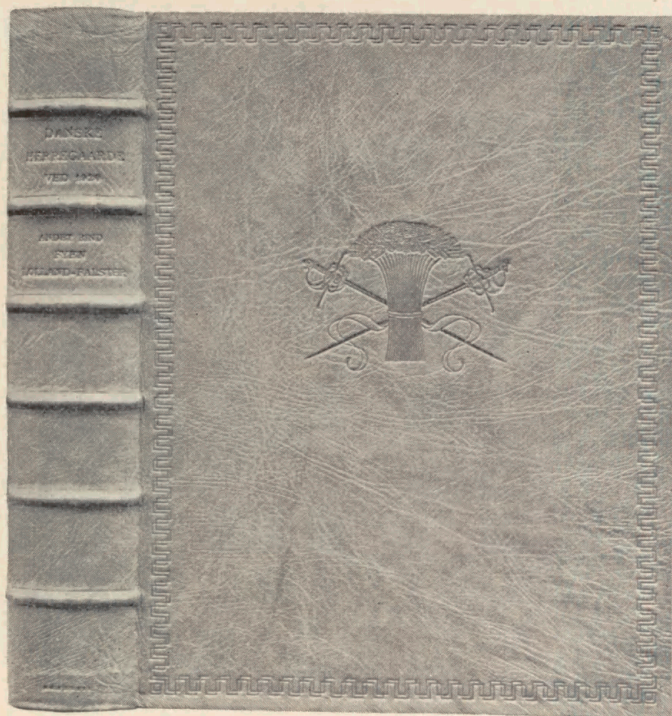
Blandt de danske Bogbindere, der i deres Arbejder stiler efter ikke blot det nyttige, men ogsaa det kunstneriske, har JAKOB BADEN Krav paa at nævnes først, thi hans Virksomhed rækker længst tilbage i Tiden; han etablerede sig 1890 i København; dengang havde han været 3 Aar i Tyskland og havde rejst i England og Frankrig.

Badens Bind er i det tekniske Bogbinderarbejde af særlig høj Rang; han har Sans for det betydningsfulde i at anvende ud-

JAKOB BADEN, Helbind af ufarvet Oaseged med blindtrykt Dekoration. Rygtitel i Guld paa mørke Felter. (Karl Madsen m. fl.: Kunstens Historie i Danmark; 32 × 23 cm.) Privateje.

søgte Skind, og uden at slaa af paa Kravene til Forgyldningens Sirlighed lægger han Vægt paa den gedigne Udførelse, der ikke forhindrer Bogens Anvendelse til Læsning trods Indbindingens Fornemhed. Han har saaledes i ikke faa Tilfælde udført Hæftning paa ægte Bind. Men naar Bindets Form er bestemt og Skindsorten er valgt, har man efter Badens Mening kun faaet et Grundlag for den kunstneriske Fuldendelse, der i hans Øjne knytter sig

JAKOB BADEN, Helbind af ufarvet Oaseged med haandforyldt Dekoration efter Tegning af *Svend Møller*. (Danske Herregaarde ved 1920, 2. Bd.; 33 × 25 cm.) Hæftet paa ægte Bind. Tilh. Overretssagfører F. Kemp.

til den rigest mulige Forgyldning, Skindmosaik eller – i enkelte Tilfælde – Blindtryk. Han besidder et helt Arsenal af gamle Stempler, hvoraf en væsentlig Del stammer fra den gamle Bogbinderslægt *Lerches Værksted*, og han ser sin Opgave som Kunsthaandværker i at overspinde Spejlets Flade med gylden Ornametik. Et særlig smukt Bind maa da efter Badens Opfattelse blive særlig kostbart. Mange Bind er udført efter hans egen Tegning eller efter engelsk Forbillede. Til andre har han benyttet

JAKOB BADEN, Helbind af brunt Kalveskind med haandforyldt Dekoration af gamle Stempler.
(Vald. Rørdam: Sol og Sky; 19 × 13 cm.) Hæftet paa ægte Bind.

Udkast af ældre Kunstnere som *Hans Tegner* og *Rasmus Christiansen*, der begge har fulgt hans Tilbøjelighed for den gyldne Glans i det fine Ornament.

For Baden har Kunstkritikeren *Vilhelm Wanscher* tegnet to forskellige Bind til sin Bog om Rafael; paa det ene staar Rafaels Initialer som store Versaler indenfor en Ramme af lige Linier; det andet har en mere kompliceret og særdeles smuk Komposition, nærmest som en Ligsten, hvor Bembos Gravskrift har fundet Plads. Forskellige yngre Arkitekter har i Anledning af

JAKOB BADEN, Række af Halvbind med haandforyldt Dekoration
paa Ryggene. (Den højeste Ryg maaler 32 cm.)
Tilh. Museumsinspektør C. Neergaard.

Pariser-Udstillingen 1925 samarbejdet med Baden: *Gunnar Nylund*, *Svend Møller* og *Gunnar Biilmann Petersen*. Nylund søger ved spinkle Ornamenter at genspejle Bogens Indhold i det ydre; Møller gaar i sin Stræben efter et lignende Samspil saa vidt, at han endog giver lette Antydninger af det landskabelige, naar han dekorerer et Bind til Liselundbogen; Biilmann Petersen, der blandt vore unge Arkitekter er en af de mest kyndige i Bog-

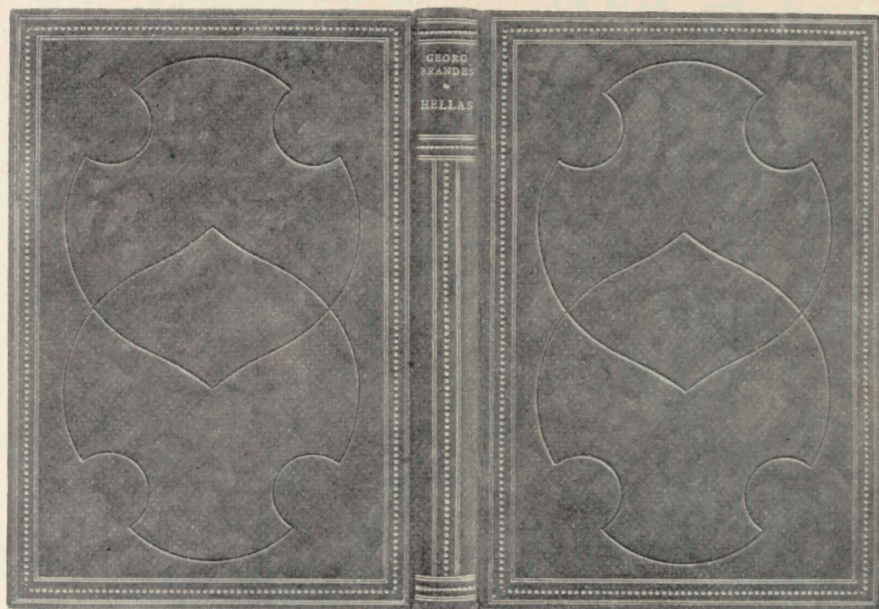
haandværk, har ved Anvendelse af gammelt Stempelmateriale til Dekoration af et Spejl med Skindpaalægning søgt at nærme sig en svunden Tids Stilpræg i Bindet til det lille Værk om det kinesiske Lysthus.

Som en Førerskikkelse blandt Danmarks kunstnerisk arbejdende Bogbindere har ANKER KYSTER staaet, lige siden han for mere end 30 Aar siden fik eget Værksted. Efter at have staaet i Lære i Provinsen havde han opholdt sig gennem Aarene 1883-85 i Udlandet og arbejdet i Paris, Rom og Zürich. Hjemvendt virkede han som Svend i Imm. Petersens Værksted, inden han etablerede sig i 1892; ret tidligt bemærkede danske Bogvenner hans usædvanlige Evner; og han har, fra første Færd indtil den Dag i Dag, været i Pagt med det nye i Tiden.

Anker Kyster følger i sin Virksomhed tre forskellige Retningslinier: naar han skal indbinde en Bog, der er fremkommet blot et halvt Aarhundrede før hans egen Tid, søger han at imitere saa nøje som muligt den paagældende Tidsalders Stilpræg; han handler heri efter en Sædvane, der ogsaa gør sig gældende hos andre danske Bogbindere, men han gør det med særlig sikker Haand, dels fordi han gennem Studier baade i Danmark og paa Rejser i Europa er blevet fuldt fortrolig med gammel Bogbindkunst i en saadan Grad, at han paa dette Omraade er en ofte raadspurgt Kender; dels fordi han i den gode Tid — Aartierne før Aarhundredskiftet — sørgede for at samle sig et helt Skatkammer af gamle Stempler og et betydeligt Forraad af gammelt Papir til Overtræk og Forsats, saaledes at han er i Stand til at komme snart sagt enhver Stilart tæt ind paa Livet. Ved Indbinding af Inkunabler har han i nogle Tilfælde anvendt Stempler,

der er kopierede efter gamle Bind; men undertiden har mærkeligt nok Stempler med smaa bibelske Skikkelser efter Tegning af *Joakim Skovgaard* gjort udmærket Fyldest. For Kyster er det af Vigtighed i de enkelte Stempler og i den samlede Fordeling at træffe det rette Stilpræg, men han søger ogsaa ved smaa Skævheder i Dekorationen og Unøjagtigheder i Stemplernes Anbringelse at øge Ligheden med de gamle Bind. Et smukt Eksempel paa denne Art af Bind er nylig fuldført. I Overensstemmelse med Datidens Sædvane findes Titlen paa Ryggen, medens man paa Spejlet finder blindtrykt Ejerens Forbogstaver H(olger) L(aage)-P(etersen) og Aaret, 1927, da Bindet udførtes. I hele sin Udformning svarer Bindet iøvrigt til en Type, som fremstilledes efter Midten af det 16. Aarhundrede, og det er saaledes nøje afpasset til at klæde den danske Udgave af Rævebogen fra 1550. Til Bøger fra det 18. Aarh. har Kyster ligesom flere andre anvendt de saakaldte »Spejlbind« — og undertiden har han fulgt de gamle Eksempler helt slavisk, undertiden har han forholdt sig friere dertil. Helt fortryllende er Kysters Empire-Bind til de smaa Originaludgaver af Oehlschläger; og til den lidt ældre Bellman har Kyster udført Bind, der bag den stilstrengte Maske fører munter Tale. Bøger af Søren Kierkegaard har Kyster indbundet i Skindbind, der i Farve og Dekoration svarer til de Papirsbind, som Kierkegaard lod udføre til Dedikationseksemplarer.

Den anden Retningslinie i Kysters Værk giver helt Udtryk for hans egen Villie, idet han — meget hyppigt — selv udformer Dekorationen til Bind om nyere Bøger; han tilstræber en let og elegant Linieføring, og den svagt bugtede, punkterede Linie

ANKER KYSTER, Helbind af marmoreret Kalveskind med Dekoration i Haandforyldning og Blindtryk efter egen Tegning. (Georg Brandes: Hellas; 20 × 14 cm.)
Tilh. Journalist B. Rudbeck.

forekommer derfor hyppigt i hans Bind. Han synes at have en lille Svaghed for Punkter; saaledes har han nylig drysset gyldne Prikker i frie Figurer henover Ryggene af en Serie Halvbind til Johs. V. Jensens Værker. Han har ogsaa benyttet Prikkerne – i lige Rader – paa et af de smukkeste Bind, der er blevet til efter hans egen Tegning, et Helbind omkring Brandes' Hellas, hvor Bogens Indhold er givet i et stærkt Symbol, idet blindtrykte Linier danner de sammenløbende Konturer af et Par græske Skjolde. Ogsaa naar han anvender en rig og stærkt vekslende Dekoration, formaar han at skabe Forbindelse mellem Ryg og

ANKER KYSTER, Række af Halvbind med haandforyldt Dekoration paa Ryggene. Stempler af Fugle efter Tegning af *Johannes Larsen*. (Den højeste Ryg maaler 23 cm.)
Tilh. Grosserer H. Laage-Petersen.

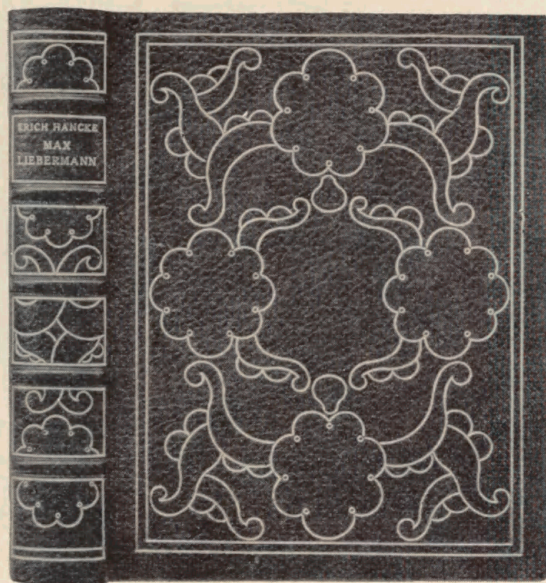
Sider, saaledes at de bliver som Fløje af et Hele. Han kommer ikke sovende til sine Resultater; ved ihærdig Kritik og gentagne Forsøg i gennemarbejdede Arbejdstegninger naar han frem til det endelige Udkast. Forarbejderne tegner han efter frit Skøn, og først paa et sildigt Stadium bliver der Brug for Passer og Lineal. Men den samme Omhu, som han lægger i Dekorationen, vier han ogsaa de rent tekniske Momenter i Indbindingen; modtager man en Bogsending fra Kysters Værksted, lægger man Mærke til, hvor intelligent han har forstaaet at afpasse hvert Binds konstruktive Træk til Bogmassens særlige Krav, hvad enten de nu er fremgaaet af den i Bogen anvendte Papirsort, af Størrelsen eller af andet. Ryggen paa hvert Bind runder sig nok til at binde Bogen i dens fastsatte Stilling og kan derfor be-

ANKER KYSTER, Helbind af sort Sælskind med en i Grønland udført broget Dekoration af paasyede Stumper flækket Sælskind.

(Knud Rasmussen: Myter og Sagn fra Grønland; 24 × 16 cm.)

vare sin Form, men samtidig give et tilstrækkeligt jævnt Grundlag for Dekoration. Hæftning af Arkene og Skærfning af Skindet er gennemført saaledes, at Bindet sidder »som om det var støbt« om Bogen. Bogen passer i Bindet som Haand i Handske. Kyster har ved Forening for Boghaandværks Jubilæum bedømt sine Samtidiges og sit eget Arbejde med følgende Sætninger i »Bogvennen« for 1908: »Naar engang vort Regnebrædt skal gøres op, vil det vel vise sig, at vi har fejlet i enkelte Retninger; vi har maaske arbejdet for massivt, og Haandværket vil der ogsaa kunne gøres Indvendinger imod. I Øjeblikket tør man vel

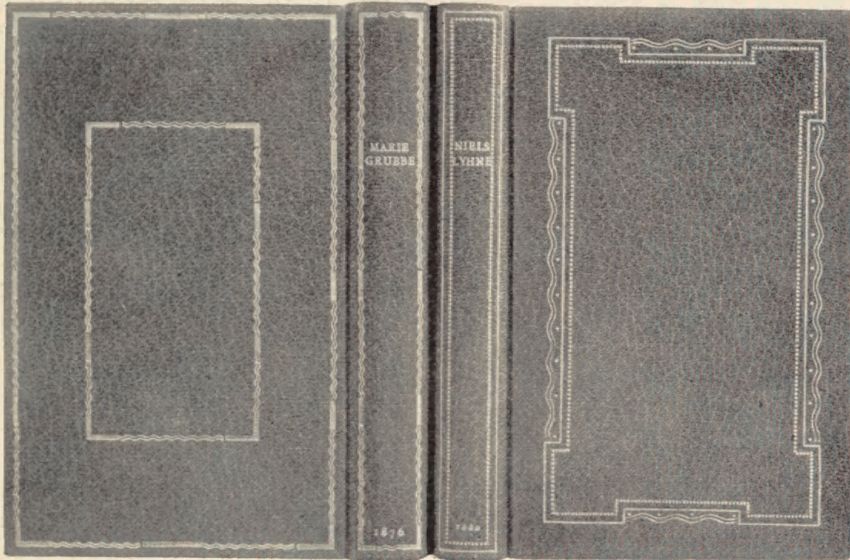

ANKER KYSTER, Helbind af sortebrun Maroquin dekoreret
i Haandforyldning efter Tegning af *Tborvald Bindsbøll*.
Ryggen efter Tegning af Anker Kyster. (Erich Hancke:
Max Liebermann; 30 × 24 cm.) Privateje.

mene, at vor Styrke bestod i, at vi ingen Sinde kom ind paa maleriske Virkninger og endnu mindre forfaldt til at fortælle Historier udvendig paa Bøgerne. Vi lagde den gamle Indbindings- og Haandforylderteknik til Grund, og den maatte Kunstnerne underordne sig og forme Bindets Dekorationer efter, enhver i sin personlige Stil. Kunde der komme en Hentydning til Bogens Indhold frem i Bindets Udsmykning, toges det med, men Bindet skulde først og fremmest danne et dekorativt, fastsluttende Hylster om Bogen«. Disse fyndige Ord har stadig bevaret fuld Gyldighed og særtegner paa udmærket Maade ikke mindst Ky-

sters egne Arbejder. Han nævner den Tilbøjelighed, som han og hans Samtidige har haft for med en let Antydning, der kun skimtes halvt skjult i Ornamenterne, i ofte vittig Form at hentyde til Indholdet eller mere ubestemt at vælge Skindets Farve og forme Bindets Dekoration i Samklang med Bogens Tekst; hverken Kyster eller andre herhjemme er gaaet saa vidt som Franskmændene særlig i 80'erne og 90'erne med deres *reliures parlantes*, der kan opfattes som individuelt formede Udløbere af de »komponerede Bind« eller som haandgribelige Sidestykker til Programmusikken. Særdeles talende er dog visse Bind med en særegen grønlandsk Dekoration, som Kyster har udført til nogle af Knud Rasmussens Bøger; ledsaget af de nødvendige Størrelsesangivelser sendes Skindet til saadanne Bind op til Grønland, hvor Eskimoerne paasyer en fin Mosaik af smaa Stumper flækket Sælskind i vekslende Farver. Eskimoernes højtudviklede Farvesans, der jo ogsaa gør sig gældende i deres egne fint forarbejdede Skinddragter, har saaledes tilført vort Bogbinderi nye Værdier; det er glædeligt og morsomt, at man her endelig engang kan pege paa Resultater af et ellers ofte saa haardt savnet nordisk Samarbejde.

Den tredie Retningslinie i Kysters Virksomhed træffer vi, hvor han underkaster sig en raadgivende Kunstners Tegning. Han har ad denne Vej frembragt Bogbind, der sikkert altid vil kunne hævde sig blandt de ypperste Frembringelser af dansk Kunsthaandværk. Bedst kendt er Kysters Samarbejde med den geniale *Thorvald Bindesbøll*, hvis hele Virksomhed betød en Revolution i Danmarks dekorative Kunst. Hans djærvt og bredt henkastede Tegninger til Bogbind har som Regel muntert slyn-

ANKER KYSTER, Helbind af olivengrøn Maroquin med haandforyldt Dekoration efter Tegning af *Johan Rohde*. (J. P. Jacobsen: Marie Grubbe; samme: Niels Lyhne; 18 $\frac{1}{2}$ × 12 $\frac{1}{2}$ cm.) Privateje.

gede Ornamentter; for et flygtigt Øjekast synes de frit og vilkaarligt forenede; men Sandheden er, at Bindsbølls Tegninger — hvor de er bedst — er fast bundet til klare Delinger, der blot ikke udpeger sig selv i stemplede Linier, men ligger halvt skjult i Ornamenternes Placering. Efter Bindsbølls Udkast er der med Anvendelse af Skindmosaik udført pragtfulde Arbejder. Ogsaa efter Bindsbølls Død (1908) har Kyster benyttet hans Tegninger; paa Bindet bliver der nu altid angivet Aarstallet for dets Udførelse, medens dette i Bindsbølls Levetid ikke fandt Sted. Et Træk, som belyser Kysters redelige Haandværkersind!

Kyster har nogle Gange samarbejdet med *Joakim Skovgaard*,

der ikke i sine Udkast til Bogbind har ønsket at skjule, at han først og fremmest er Billedkunstner; som Regel har han ogsaa paa en eller anden Maade Tilknytning til den Bog, hvis Indbinding han bestemmer; dette gælder eksempelvis hans Udkast for Bind til de to Bøger om Viborg Domkirke og hans Kalkmalerier; pragtfuld er hans Tegning af en Mand, der bekæmper en Drage: den enkle Kjortel (som Skovgaards Engle ofte bærer) præger hele Billedet med sine Folders harmoniske Slyng af Linier; trods den stærke Bevægelse i Figuren er det lykkedes Skovgaard at fastholde Kompositionen dekorativt i Fladen. I andre Tilfælde har Skovgaard helt forkastet det figurlige, og han nøjes da med en i Guld trykt Ramme af knækkede Linier; som Regel bestaar Rammen af tre eller fire Linier, der stadig løber jævnsides, og som med regelmæssigt Mellemrum afbrydes af et eller andet beskedent Ornament, f. Eks. en Roset. Der er over saadanne Bind en egen dansk Blidhed og Poesi; og dog er det maaske ved at kopiere antikke græske Vaser, at Skovgaard har fundet frem til denne simple og for ham aldeles særegne Ornamentik.

Med *Hans Tegner* har Anker Kyster gennem Aarene haft meget Samarbejde; nogle Udkast af Tegner har fundet Anvendelse til Helbind, men særlig nyttige har en Del Stempler efter hans Tegninger været; atter og atter findes i Kysters Bind anvendt Stempler, der skyldes Tegner; snart har de i deres lune-rige, spinkle Karakter nogen Lighed med arabisk Ornamentik, snart er der i dem en Gratie, der leder Tanken til en eller anden Periode af det 18. Aarhundrede.

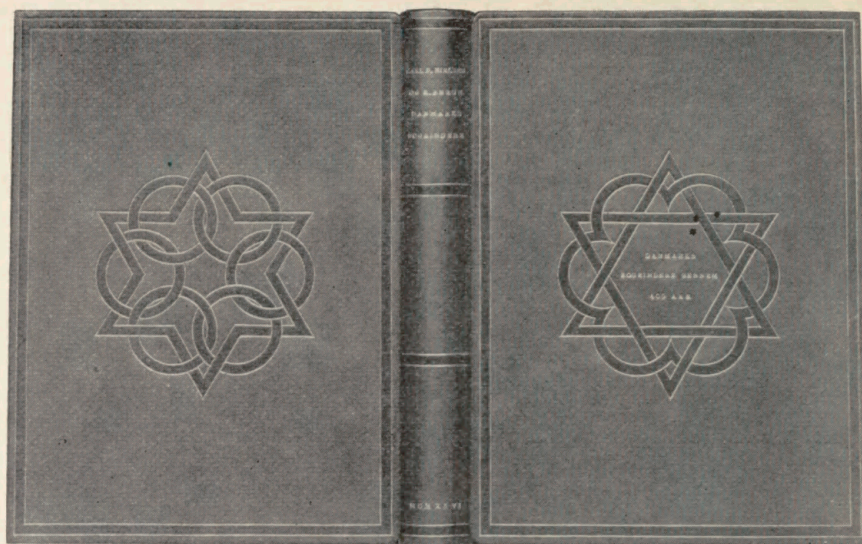
Nogle faa Gange har Kyster udført Helbind, hvis Dekoration udelukkende bestaar af lige Linier og geometriske Figurer;

de to Kunstnere, der i disse Tilfælde har givet Udkast, er mærkeligt nok Malere: *Johan Rohde* og *Einar Nielsen*. Ligesom ved Dekorationen af sine Møbler anvender Rohde undertiden ogsaa paa Bogbind en helt igennem ligeliniet Ornamentik, der trods sin rent geometriske Udformning virker let og fri. Begrænset til et rent Minimum af Dekoration er et Bind efter Einar Niensens Tegning: to Rammeliner og kun i den inderstes Hjørner kvadratiske Stempler!

Af de andre Kunstnere, der har arbejdet for Kyster, kan her blot lige nævnes Malerne *Valdemar Andersen*, *Svend Hammershøi*, *Johannes Larsen*, *Thorkild Olsen*, *William Stubr* og Arkitekten *Claudius Hansen* samt Docent *Vilhelm Wanscher*.

Kyster har genoplivet de gamle Teknikker til Fremstilling af Klistermarmor og Bakkemarmor; derved fandt han en højst tiltrængt Afløser for de blanke, fabriksmæssigt fremstillede Papirer, der findes i Bind fra anden Halvdel af 19. Aarhundrede. Ogsaa ved Fremstillingen af Papirer har Kyster undertiden haft Samarbejde med Kunstnere, bl. a. *Bindeshøll* og *Joakim Skovgaard*; det var deres Ven Karl Madsen, der 1892 herhjemme gav Stødet til hele denne saare betydningsfulde Nydannelse, der endnu den Dag i Dag har bevaret fuld Livskraft. Samtidig med Kyster gjorde en tysk Maler, Eckmann, lignende Eksperimenter, og fra disse to Bogkunstnere har Teknikkerne bredt sig Verden over.

Førholdene i Danmark er ikke saa store, at de kunstnerisk arbejdende og med Kunstnere samvirkende Bogbindere kan føre deres Virksomhed i et industrielt Plan. Den eneste Undtagelse danner Firmaet PETERSEN OG PETERSEN, som man netop maa respektere, fordi det ikke helt har helliget sig den fabriks-

PETERSEN OG PETERSEN, Helbind af brunt Kalveskind med sortfarvede Baand
og Haandforyldning efter egen Tegning. (C. P. Nielsen & R. Berg:
Danmarks Bogbindere gennem 400 Aar; 28 × 20 cm.)

mæssige Side af Bogbinderiet. Det er vel nu knapt saa almindeligt, som det har været, naar man ønsker en skønlitterær eller populærvidenskabelig Bog indbundet, at lade den sætte i et saakaldet »komponeret Bind«; med Afpasning og Foryldning af Skind til saadanne Bind fik Brødrene Petersen en god Forretning; men Firmaet faldt ikke for Fristelsen til at give sig den populære Smag i Vold, og det holder endnu den Dag i Dag levende Forbindelse til den ene Side med dygtige Kunstnere og til den anden Side med en Kreds af kræsne Bogvenner. Den nylig afdøde *Thorvald Petersen* var efter at have udstaaet Læreaarene virksom som Svend i Wien, Rom og Paris samt i Schweiz. Han var ret ung, da han etablerede sig, og kort Tid derefter lod

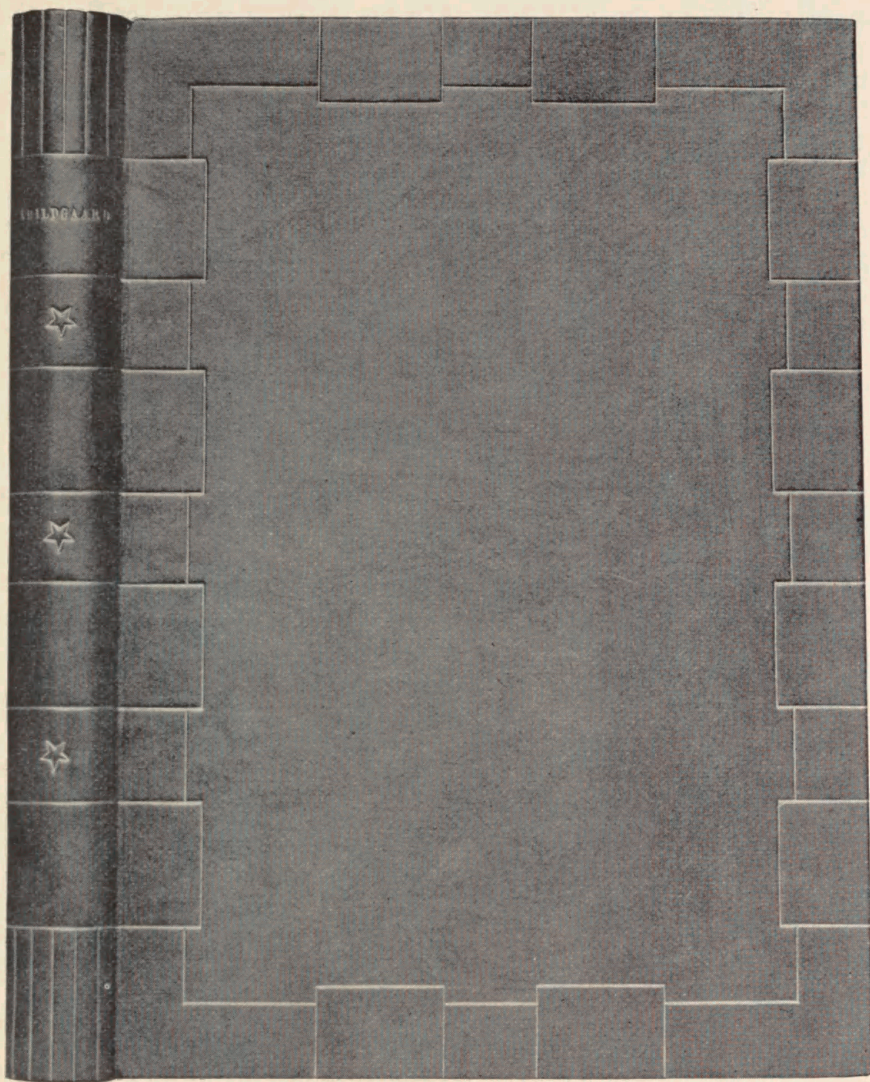
PETERSEN OG PETERSEN, Helbind af brunt, marmoreret Kalveskind dekoreret i Haandforyldning og Pladetryk med Benyttelse af Tegninger af *Joakim Skovgaard*.
(Joak. Skovgaard: Bibelske Billeder; 27 × 22 cm.)

han gravere de første Stempler, der er udført efter Tegning af *Th. Bindsbøll* — der dengang var lige saa forkættet, som han i vore Dage paany er ved at blive det. *Niels Petersen*, Forretningens nuværende Seniorchef, er uddannet som Boghandler og har paa Professionens Vegne levet adskillige Ungdomsaar i Amerika. Da Thorvald Petersen nylig døde, optoges hans Søn *Thøger H. Petersen* i Firmaet, efter at han forud havde søgt videre Uddannelse, dels i Tyskland og Østrig, dels i San Francisco og New York. Saaledes er der stadig to Mænd af Slægten i Spidsen for Værkstedet.

Petersen og Petersens Indbindinger er med sine svære Sidepapper og til Tider stærkt rynkede Skind solide og robuste at

se til; de virker ikke finere, end at man jo nok tør have dem liggende fremme og tilmed ikke vil være bange for at tage dem i Brug til Læsning; de hæftes gerne saaledes, at Ryggen bliver ret flad, og alt i alt faar de derfor ret stor Lighed med gamle Bogbind; det er som Følge deraf ganske naturligt, at ogsaa Dekorationen i sine Hovedlinier hyppigt holder sig ret tæt til gamle Forbilleder. Dette bundes ikke i Uformuenhed, men skyldes den Opfattelse, at der ikke med vore Dages friere Former er frembragt noget, der kan maale sig med, hvad de Gamle udførte under strammere Vilkaar.

Iøvrigt har Petersen og Petersen lige siden Etableringen haft intimt Samarbejde med betydelige Kunstnere. Først som nævnt med Bindsbøll, dernæst med *Joakim Skovgaard*; som Regel indskrænker dette Firmas Samarbejde med Kunstnere sig til Udførelsen af Stempler, mens Kompositionen oftest bestemmes af Bogbinderen, der ganske vist af og til søger den paagældende Kunstners Bistand til Overvindelse af Vanskeligheder ved Tegningens Gennemførelse. Af denne Art har ogsaa Samarbejdet med *Joakim Skovgaard* hovedsagelig været; men til dennes ogsaa i Forbindelse med Kyster omtalte Borter med Rosetter mellem korte, enten brudte eller slyngede Linier giver Kompositionen sig ganske vist af sig selv. Til Gengæld kan man aldrig blive træt af at prise deres Virkning; i Rammeliniernes Brydning kommer der ved Rosetternes fint udmaalte Fordeling en velgørende Takt, der giver Hvile for Øjet. De talrige andre Stempler med bibelske Skikkelser eller snørklede Ornamentter finder derimod Anvendelse i Overensstemmelse med Niels Petersens Tegning. *Skovgaard* har til Petersen og Petersen udført

PETERSEN OG PETERSEN, Helbind af marmoreret Rensdyrskind med haandforyldt
Dekoration efter egen Tegning. (Leo Swane: Abildgaard; 42 × 30 cm.)
Erhvervet af Overretssagfører F. Kemp.

PETERSEN OG PETERSEN, Helbind af Faareskinds-Pergament med Dekoration malet med Sepia efter egen Tegning. (Fournier: La reliure en France; 17 × 10 cm.)

nogle snørklede Linieornamenter, i hvilke Stregerne løber ubeskrivelig indviklet og meget tæt; skønt disse Ornamenter i Detaillen slet intet er, virker de dog i Helheden ganske rige; de bliver ogsaa strengt indekserceret i Kompositionen, thi ingen Bogbinder kan overgaa Petersen og Petersen i præcis og linieren Anbringelse af Dekorationen.

Foruden med Skovgaard har Firmaet ogsaa haft Forbindelse med enkelte andre nulevende Kunstnere af den ældre Generation: *L. A. Ring*, *Johan Robde*, *Harald Slott-Møller* og *J. F. Willumsen* — alle fire er jo Malere: det var i de Tider,

PETERSEN OG PETERSEN, Række af Halvbind med haandforyldt eller blindtrykt Dekoration paa Ryggene. Stempler af bibelske Skikkelser efter Tegning af *Joakim Skovgaard*, af Kentaurer efter Tegning af *Jens Thirslund*. (Den højeste Ryg maaler 27 cm.)

da Malerne spillede en førende Rolle indenfor dansk Kunsthaandværk.

Spørger man derimod, med hvilke nye Mænd i dansk Boghaandværk Firmaet har haft Forbindelse, giver Svaret en mere uensartet Liste: den grafiske Kunstner *Ernst Hansen*, Keramikeren *Jens Thirslund* og Kunstkritikeren *Vilhelm Wanscher*. Ernst Hansen har medvirket ved et Helbind til den af ham illustrerede Udgave af *Vølvens Spaadom*. Det har ikke anden Dekoration paa det ret kraftig rynkede afrikanske Gedeskind end Titlen,

trykt i rødt paa Ryggen, og paa Spejlet en om Helleristningerne mindende primitiv Figur forestillende en Mand, der sidder til Hest og holder et uforholdsmæssigt stort Spyd i den løftede Haand. I et enkelt og smukt Symbol har Bogens Aand her sat sit Præg ogsaa paa Bindet.

Fra Jens Thirslund har Petersen og Petersen af og til modtaget et Par Ark tæt spækket med hastige Pennerids af Dyr og Fabelvæsner; blandt disse udvælges de, der bedst egner sig til Indgraving i firkantede eller runde Stempler, for siden at finde Anvendelse til Dekoration f. Eks. af Rhombefelter i Bind, der er inddelt omtrent som germanske Bind fra det 15. Aarhundredes Slutning; der er i disse smaa Stempler — der efter de nævnte Forbilleder undtagelsesvis giver Figurerne i plastisk Relief — ypperlige Gengivelser f. Eks. af springende Dyr, snart stormende frem i rask Galop, snart i Spring opefter, snart dalende for paany at træde til.

Vilh. Wanscher har leveret Firmaet enkelte Tegninger til Helbind for sine senere Skrifter; et 1926 udført Bind til hans Bog om Billedhuggeren Kai Nielsen minder temmelig meget om Thorvald Bingesbøll; denne Lighed kan man forsvare ved at henvise til Kai Nielsens Beundring for Bingesbøll og det Slægtskab, som unægtelig — trods forskelligt Virkefelt — gør sig gældende i disse to Kunstneres Værker. Langt bedre end Kai Nielsen-Bindet virker et Bind til Bogen in folio om Rafael; her er Spejlet prydet med en Ramme af to Rektangler, der forbindes ved Cirkler udfor Midten af alle 4 Kanter; desuden læser man midt paa Spejlet et R og et lidt køket foroverhældende S; mellem Bogstaverne er trukket to vandrette Linier; paa en Stribe

af Ryggen staar vandrette Linier tæt. Dette er en fuldt moderne Løsning af Bogbindets Dekoration.

Adskillige af de ikke faa Helbind, som dette energisk arbejdende Firma fremstiller, bliver til helt og holdent efter Niels Petersens Tegning. I disse Binds simpelt geometriske Dekoration virker den udmærkede Anskuelighed som en formildende Omstændighed ved den Stivhed, der vel nok er vanskelig at undgaa i en med Passer og Lineal konstrueret Tegning. Paa friere Maade lader Niels Petersen Fantasien lege, naar han bruger Tuschpenslen til Dekoration paa Pergamentsbind.

I Petersen og Petersen's Halvbind er Skindet ret hyppigt ikke strøget fast ned langs Ryggens ophøjede Bind, men staar frit udspændt over disse og nærmer sig i svagt indadgaaende Kurver til Rygfladen. Erfaringen viser, at Skindet, hvor det mangler Berøring med Underlaget, ikke er saa udsat for Bristning, som man skulde vente.

En ung Malerinde, Fru *Asta Ring Schultz*, der gennem den grafiske Kunst har nærmet sig Boghaandværket, har ladet Petersen og Petersen udføre Helbind af Pergament, som hun har dekoreret med Sepia eller Akvarel; stærkt stiliserede Motiver giver i undertiden lige saa stærke Farver et afklaret Symbol for Bogens Indhold.

Blandt de Bogbindere, der her skal omtales, var OSCAR JACOBSEN den første, der etablerede sig efter Aarhundredskiftet; blev han end Mester i et nyt Aarhundrede, saa blev han dog ikke Mester for at føre Bogbindets Udstyr frem ad nye Baner; han havde arbejdet en halv Snes Aar som Svend i Anker Kysters Værksted og etablerede sig derefter i 1908; det er rimeligt,

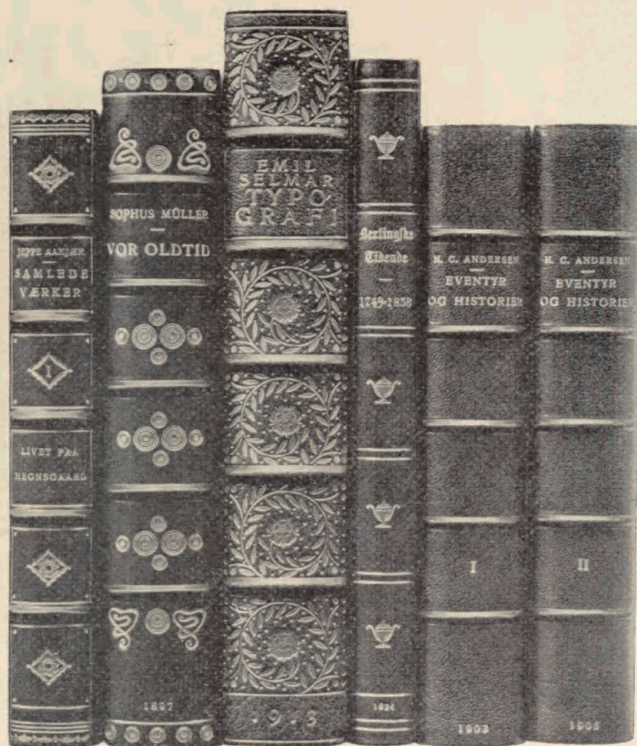

OSCAR JACOBSEN, Helbind af blaat Maroquin med haandforyldt Dekoration, hvortil er anvendt Stempler efter Forbillede af *Thorvald Bindesbøll*. (Joak. Skovgaard: *Bibelske Billeder*; 27 × 22 cm.) Tilh. Grosserer S. L. Lyngbye.

at der som Følge af de mange Aars Samvirke bliver en betydelig Lighed mellem Oscar Jacobsens og Anker Kysters Behandling af Bogbindet; hele Ungdomstiden maatte Jacobsen tilbringe i Danmark, og følgelig sluttede han sig til den Retning i Bogbindingen, der i de Dage var den herskende herhjemme; senere har han rejst meget i Tyskland og Østrig.

Oscar Jacobsen er i det tekniske en Dygtighed af Rang; hans Helbind af Pergament nyder et berettiget Ry, fordi han med dette drilagtige Materiale formaar at tilvirke Bindsider, der holder sig aldeles plane og slutter tæt til Bogmassen, ganske som om der til Bindet var anvendt en spændstig Skindsort.

Allerede som Svend har Jacobsen udført Bind efter egne Ud-

OSCAR JACOBSEN, Række af Halvbind med haandforyldt Dekoration
paa Ryggene. (Den højeste Ryg maaler 25 cm.)
Enkelte tilh. cand. jur. K. H. Paulli.

kast, saaledes et med sparsomt Stempelmateriale gennemført Bind til Hannovers Bog om kunstfærdige Bogbind; bemærkelsesværdige er ogsaa nogle af Jacobsen udførte Bind i engelsk Stil. I tidligere Tid har Jacobsen benyttet Tegninger af *Hans Nicolai Hansen*, hvis Ornamentik kunde minde stærkt om Bindedølls; ogsaa en enkelt efterladt Tegning af denne har Jacobsen benyttet. Efter Udkast af *Tegner* eller med hans Stempler har Jacobsen

arbejdet meget; Arkitekten *Jensen-Klint* har en Gang med Benyttelse af Tegner-Stempler angivet en aldeles fortrinlig Komposition til en Oversættelse af Michelangelos Digte, hvor Dekorationen fra Spejlets Hjørner samler sig ind mod en oval Midtfigur.

Dog, alt dette ligger lidt tilbage i Tiden. Mere aktuelle er et Par Bind efter Arkitektens Udkast udførte til Pariser-Udstillingen 1925 (baade disse og mange andre af de i samme Anledning udførte Bogbind ses gengivne i *Skønvirke*, 1925, S. 65-79): *Thomas Hævning* har tegnet et Bind med en kraftig forgyldt Ornamentramme paa Spejlet (hvortil svarer Bræmmer øverst og nederst paa Ryggen); selve Spejlet er overspundet med et Net af rhombeformede Felter, der alle bærer et forgyldt Ornament. Langt mere personligt virker et Bind efter Udkast af *Jacob E. Bang* til en Bog om gamle københavnske Skilte; man ser paa Spejlet udstrøet naive Symboler, der finder deres Forklaring i Bogens Indhold; disse Symboler, som genfindes paa Ryggen, er paa Spejlet omfattet af hvirvlende Linier, der som en smældende Pisk eller en udslynget Lasso kredser i elegante Kurver hen over hele Fladen. Paa Bagsiden er Tegningen gentaget paa Hovedet for helt igennem at fastholde det asymmetriske. Samtidig med dette fornøjelige Arbejde udførtes ogsaa efter J. E. Bangs Tegning et Helpergamentsbind til Karl Madsens Bog om Maleren J. Th. Lundbye; her ses blot langs Spejlets Rand en spinkel Bladramme og paa Midten Malerens Monogram. Man maa haabe, at denne unge Arkitekt yderligere vil udvikle sine Anlæg for raadgivende Virksomhed ved Bøgers Indbinding.

Noget i Modstrid med sin oprindelige Opfattelse af Bindets Udsmykning har Oscar Jacobsen i den sidste Tid udført Bind

med en snævert begrænset Dekoration i Lighed med Arbejder af yngre Bogbindere; saaledes til Skovgaards Billedbibel et Helbind, hvor Ornamenten kun er placeret paa den brede Ryg, medens Bindsiderne maa nøjes med en spartansk Ramme bestaaende af nogle faa lige Linier; maaske uden at være synderlig begejstret bøjer Jacobsen her af til den Side, hvor de yngste i Faget søger hen. Dog er der en væsentlig Forskel: i Bindet til Billedbiblen er Dekorationen henvist til Ryggen, i de yngres Bind bærer Ryggen oftest kun Titlen, mens Ornamentikken findes langs Bindsidernes Kanter; Jacobsen derimod har paa sin Vis handlet i Overensstemmelse med Sædvanen hos mangen Bogbinder fra det 17. og 18. Aarhundrede. Billedbiblens Rygprydelse er kopieret efter det Ornament, som Bindsbøll tegnede til Paradisets Porte paa Skovgaards Freske af Opstandelsen i Viborg Domkirke. Ydersidens tredobbelte Rammelinie genfindes paa Skindrammen langs Pærmens Inderside.

I Jacobsens Halvbind viser det sig, hvorledes en dygtig Haandværker, idet han følger sit eget eller en Kundes Lune, føres til at arbejde i højst forskellig Stil; snart har Jacobsen villet udnytte sin betydelige Kunnen som Forgylder (f. Eks. da han gav Selmars Bog et Bind i engelsk Stil), snart har han lagt Hovedvægten paa et smukt Maroquins blotte Virkning (f. Eks. da han gav H. C. Andersens Eventyr et fransk Halvbind af højrød Farve). Som flere andre Bogbindere herhjemme er ogsaa Jacobsen gaaet over til at anvende den franske Skærfekniv, der gør det muligt at afhøve Skindets Kødside, saa det smyger sig glat over Ryg og Bindsider.

Blandt yngre danske Bogbindere staar AUGUST SANDGREN

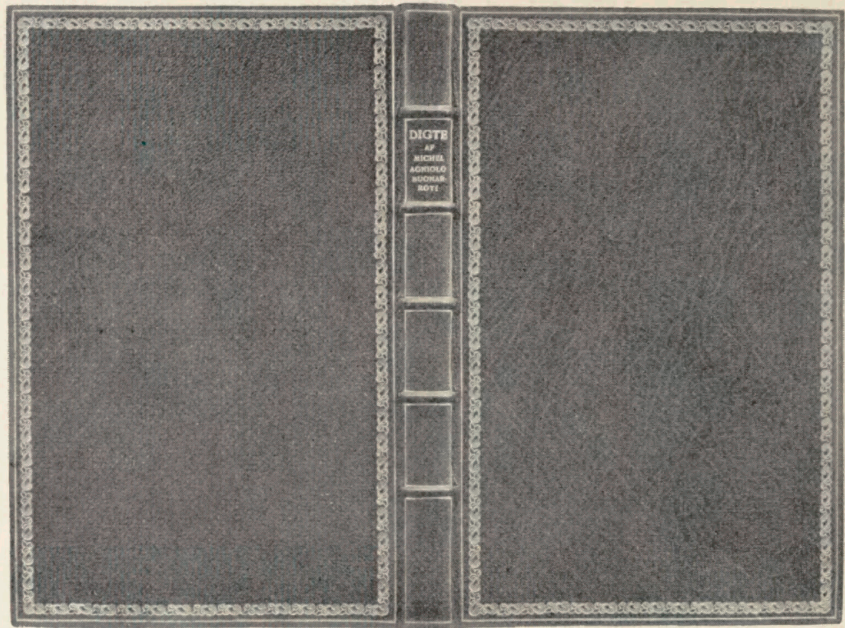
mest uafhængig af den foregaaende Generations Stil; ved sin Dyrkelse af det udekorerede Skindmateriales naturlige Virkning paa Helbind giver han i stilfærdig Handling Udtryk for en bevidst Opposition mod den overdrevne Prangen med yppig Ornamentik, som undertiden gjorde sig gældende i Bindsbølls Epoke. Sandgren følger ikke paa nogen Maade sine danske Forgængere i Hælene, men gaar overbevisningstro sine egne Veje. Hans fornyende Indsats i dansk Bogbinderi er delvis Resultatet af Paa-virkning fra Udlandet; han vedgaar selv sin Afhængighed af *Cobden Sanderson*, der for ham — endskønt han aldrig har været i England — er blevet den store Læremester, ikke mindst i den tekniske Side af Arbejdet. I Sammenhæng hermed maa man ogsaa nævne Sandgrens Interesse for nyere svensk Boghaandværk.

Efter at have staaet i Lære i en dansk Provinsby forlod Sandgren 1912 Danmark og opholdt sig i Udlandet indtil Efteraaret 1919. Han har arbejdet i Frankrig, Schweiz og dernæst i Tyskland, hvor han boede, saa længe Verdenskrigen varede. Et halvt Aar var han Elev i »Berliner Buchbinder Fachschule«, hvor han gik paa Heldagskursus i »Kunstklasse«. Han blev her undervist dels af Forgyldereren *P. Kersten*, der gennem sit teoretiske Kendskab til fransk Værkstedsteknik kunde befæste, hvad Sandgren havde erfaret gennem de foregaaende Arbejdsaar i Frankrig og Schweiz, dels af Tegneren *P. Arndt*, hvis Vejledning han mindes med særlig Taknemmelighed.

Sandgren anvender yderst faa Ornamentter; ofte kun eet, nemlig det eneste han — indtil nylig — selv har tegnet: en stiliseret Lilje, der udfolder sin Kontur langs den spidse Ende af en helt forgyldt Volut. Dette Ornament anvendte Sandgren oprindeligt til en i

Sepia udført Ramme paa et Bind af Pergament; Virkningen tilfredsstillende ham, og han lod dernæst Stempler til Brug ved Forgyldning skære i forskellige Størrelser. Han anvender Ornamentet til en spinkel Pryddramme om Skindets rene Overflade. Man ser undertiden svenske Bogbind af beslægtet Virkning: paa Bindens iøvrigt nøgne Skind kan et Monograms Træk være præget med lette, gyldne Linier; saadanne tilsyneladende beskedne Bind afbildes imidlertid sjældnere end de prangende Stil-Imitationer. En og anden tysk Bogbinder arbejder ogsaa efter nogenlunde samme Linier som Sandgren. Herhjemme er saadanne Bind tidligere blevet udført, men kun naar der skulde spares paa Forgyldningen, og der følte i saadanne Tilfælde ingen Anledning til at give Dekorationen en afklaret Form.

I Sandgrens Bind gør Narven sig særlig stærkt gældende, og det kan næppe betvivles, at han — ligesom Cobden Sanderson — ved blot at anvende hvidt Papir til Forsats opnaar yderligere at fremhæve det anvendte Skinds særlige Struktur; naar farverigt Forsatspapir anvendes, opfatter Øjet først Skindets Farve i Relation til Forsatsen, men den hvide Forsats forener sig med Bogens Blade, og derved isoleres Skindet; samtidig bliver dets Farve af mindre Betydning, og Bindets Virkning betinges da først og fremmest af Narven. Det kan ikke nægtes, at Skindets Farve særlig let smitter af langs Randen af en hvid Forsats, og at Urenhed fra Pærmen let trænger ind i hvidt Papir, men ikke i Papir, der er mættet ved Marmorering; Fordelen ved at anvende hvid Forsats er alligevel stor, — og er det til nogen Skade, at Papiret indvendig faar lidt Patina, naar det ømfindtlige Skind udenpaa ikke kan undgaa at faa det?

AUGUST SANDGREN, Helbind af rød Oaseged med haandforyldt Dekoration efter egen Tegning. (Michelagniolo Buonaroti: Digte oversatte af Johs. Dam; 21 × 14 cm.) Hæftet paa ægte Bind.

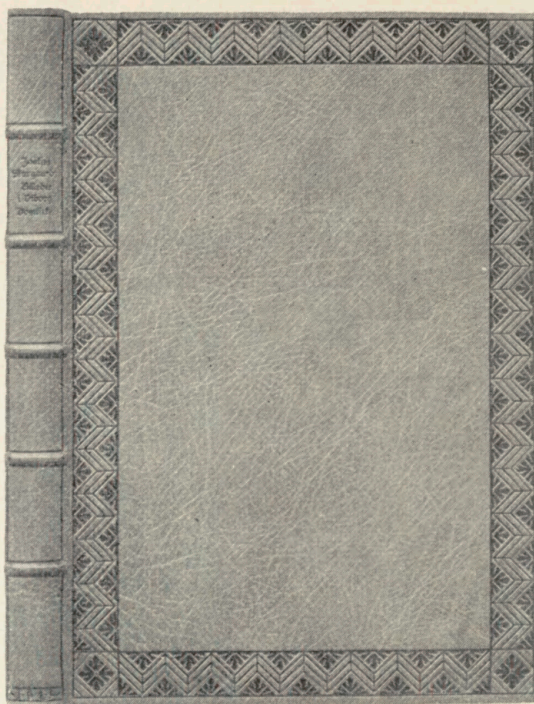
Sandgren opgiver paa Forhaand at lade Bindets Dekoration give selv den svageste Antydning af Bogens Indhold; han er en erklæret Modstander af *les reliures parlantes*; i dette Standpunkt har han Traditionen med sig, thi de gamle Bogbindere indbandt de forskelligste Bøger paa een og samme Maade, nemlig saadan som de fandt det smukt; og Sandgren har tilmed et stort Stykke af den sunde Fornuft paa sin Side, thi hvorledes skulde det dog være muligt (naar man ikke vil give sig af med Stil-Imitation) i Betragtning af selv det rigeste Stempelmateriales begrænsede

AUGUST SANDGREN, Helbind af blaa Oaseged med haandforyldt Dekoration efter egen Tegning.
(Johs. V. Jensen: Aarstiderne; 24 × 18 cm.) Hæftet paa ægte Bind.

Rækkevidde og Teksternes uendelige Mangfoldighed blot i de fleste Tilfælde at afspejle Bogens Indre i dens Ydre?

Naar der da ved Bindets Udformning intet Hensyn er at tage til Bogens Tekst, kan Bogbinderen helt fæste sin Opmærksomhed paa at afpasse Dekorationen til Formatet. Med Henblik paa Bogens Tykkelse og Sidens Størrelse ordnes Ornamentet langs Pærmens Kant: enten i ligeliniet Række; eller formende en Zigzaglinie; eller ogsaa som to modvendte Zigzaglinier, der danner en Kæde af Kvadrater. Helbind med en af disse gyldne Bræmmer tæt ude langs Bindsidens Kanter hører til de bedste, der er udgaaet fra Sandgrens Værksted. Andre Bind har midt paa Si-

AUGUST SANDGREN, Helbind af ufarvet Nigerskind med blindtrykt Dekoration efter egen Tegning. (Joak. Skovgaards Billeder i Viborg Domkirke; 31×22 cm.)
Hæftet paa ægte Bind.

den Rammelinier, hvis Hjørner eller Midtpunkter fremhæves ved hans Yndlingsornament. Han synes mere og mere at komme bort fra at dekorere Bogryggen paa Helbind (til Gengæld fejrer han undertiden Forgylder-Orgier paa Halvbinds-Rygge); Helbindets Ryg har sine naturlige Delingslinier vandret, hvor de tykke Hæftesnøre sidder for at sammenholde Arkene; de mellemliggende Felter indrammes af en enkelt Guldlinie, og den fine Skrift i Bogtitel og Aarstal kan fuldelig komme til sin Ret.

AUGUST SANDGREN, Række af Halvbind med haandforyldt Dekoration paa Ryggen. (Den højeste Ryg maaler 26 cm.)
De fleste Bind tilh. cand. phil. G. Strand.

Rolig og stilfuld bliver Rækken af Sandgren'ske Bogrygge i en Reol.

Hvis nu nogen vilde indvende, at det at sætte lidt gyldne Linier langs Bindets Kant er lige til og ikke nogen Kunst, men kun godt Haandværk, saa vilde Svaret blive: det strenge Maade-

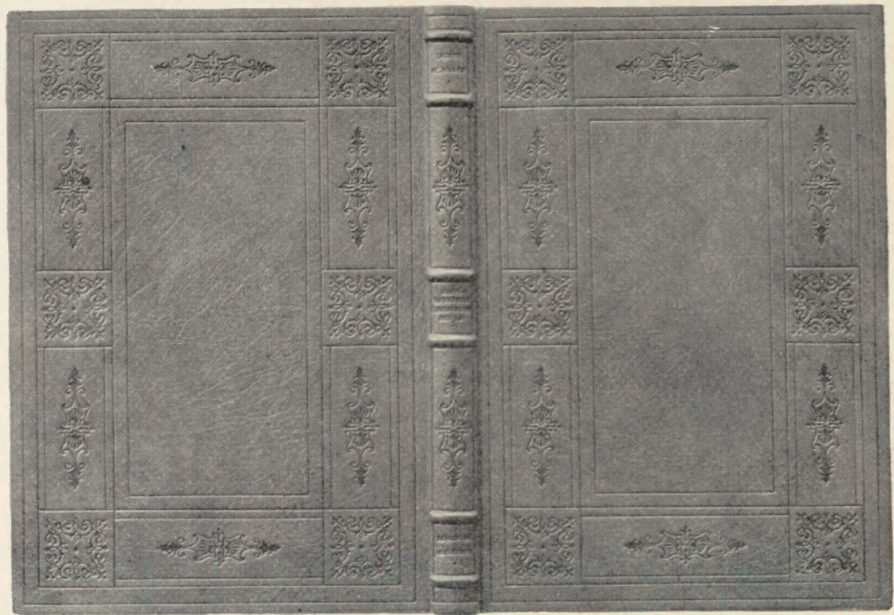
hold er en gavnlig Vinding, som vor Tids Kunst har bragt; og det er desuden fuldt saa vanskeligt at være enkel og skulle nøjes med faa Midler, — har man derimod øst godt med Ornamentik op, kan man altid glatte nogle Ujævnheder ud ved at tilføje endnu lidt Forgyldning. Bag alle Sandgrens Arbejder aner man som Forudsætning: Et Bogbinds Dekoration kan ikke være for enkel. — Naar man med Øjne og Fingerspidser føler sig frem over det linde og glatte Stof paa et af Sandgrens Bind, kan man let naa til den Opfattelse, at de i deres simple Form er luksuøse i højeste Grad; og man vil indse, at jo mindre Forgyldning der lægges hen over et Bind, des mere uhemmet kommer et smukt Skind til sin Ret.

Sandgrens Bogbind er ensartede; det kommer af, at hans Overbevisning giver ham en bestemt Metode for Arbejdet; men det er ogsaa uomtvisteligt, at den stadige Vekslen i Formerne undertiden frembyder en Fare for Haandværket. Ensformigheden er derimod altid en Styrke, naar det tekniske helt igennem — som hos Sandgren — hviler i et naturligt Leje. Sandgren har næsten aldrig givet en Bogryg uægte Bind; naar Ryggen ikke er glat, er Bogen saa godt som altid hæftet paa ægte Bind; allerede ved denne Følgerigtighed i Udførelsen staar Sandgrens Bogbind som et Særsyn indenfor Faget. De Helbind, han hidtil har udført, har hovedsagelig været til Bøger af ret lille Format; men hans sarte Følemaade forliges ogsaa særlig godt med de smaa Maal. Det er muligt, at han snart vil føle Trang til nye Impulser eller behøve Bistand ved Udførelsen af nye Stempler at anvende efter de givne Rammer. Hidtil har han ikke i nævneværdigt Omfang haft Samarbejde med Kunstnere. Men han har udført nogle Per-

gaments-Helbind, som *Jais Nielsen* har dekoreret med Figurer, hvis illustrerende Forhold til den indbundne Bogs Tekst stiller disse Bind i bestemt Modsætning til Sandgrens selvstændige Arbejder. Jais Nielsen har med henrivende Lethed og Humør malet i Akvarel en Kavallér i spraglet Renæssancedragt til Nyudgaven af »Hosedjævlen«; med Sepia har samme Kunstner henkastet fornøjelige Figurer paa Bindene om to af de kuriøse Smaabøger, som Forening for Boghaandværk har udgivet.

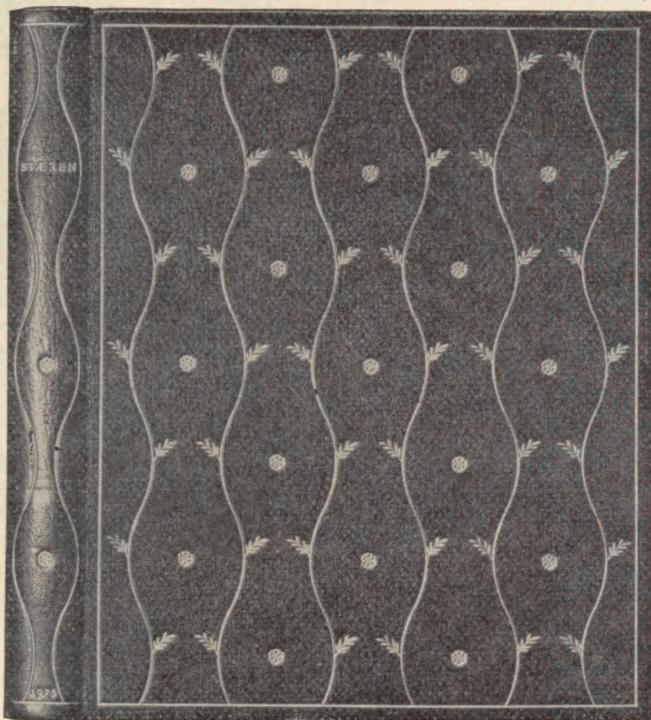
I sine Halvbind anvender Sandgren dystert farvede Overtrækspapirer, paa hvilke Betegnelsen Klistermarmor ikke passer, thi de har næsten alle ganske enkle Liniemønstre. Vedføjjet gengives en Række typiske Halvbind fra Sandgrens Værksted, som viser, at der ogsaa i hans mere beskedne Arbejder spores en bestemt kunstnerisk betonet Villie; de glatte Rygge danner hver for sig eet staaende Felt, hvori de lodrette eller stigende Linier dominerer. Hertil svarer ofte stejle Linier i Overtrækspapirets Mønster. Medens Sandgrens Halvbind som Regel udmærker sig ved et fuldt personligt Farvevalg, kan Rygdekorationens rige Forgyldning være udført under en stærk Paavirkning af svenske Forbilleder, saa stærk, at den undertiden grænser til Efterligning. Til Forsats anvender Sandgren som Regel ensfarvet Bøttepapir, hvis Tone giver et svagt Ekko af Farverne udenpaa Bindet.

Den faatallige Række af københavnske Bogbinderier, der ønsker at holde deres Produktion i et kunstnerisk Niveau, fik i 1924 en Tilvækst, da to unge Bogbindere AHRENKIEL OG OLSEN, som i nogle Aar havde arbejdet hos Baden, i Fællesskab indrettede eget Værksted; Verdenskrigen havde forhindret disse to unge Haandværkere fra at opnaa Belæring og Udvikling

AHRENKIEL OG OLSEN, Helbind af rødt Nigerskind med blindtrykt Dekoration
 efter egen Tegning. (Lauritz Petersen: Haandværksskik
 i helsingørske Lav; 28 × 19 cm.)

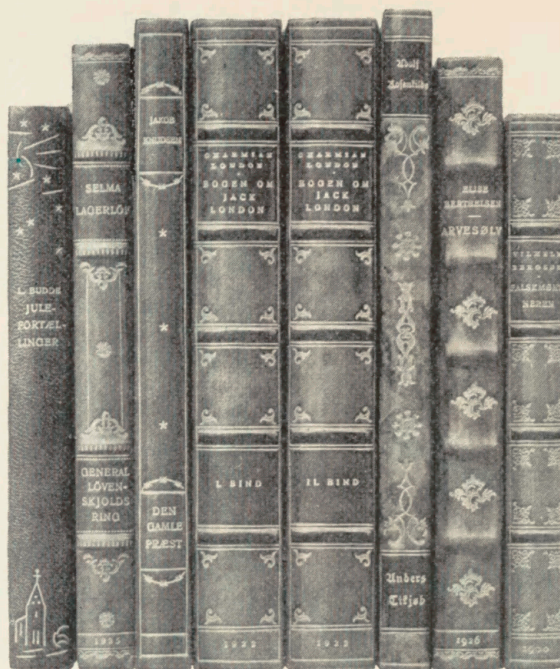
ved Arbejde i Udlandet; kun i faa Aar har de arbejdet paa egen Haand, og det er derfor kun rimeligt, at de hidtil har foretrukket at eksperimentere med de forskjelligste Muligheder, fremfor straks at bide sig fast i een eneste Form. — Gennem deres aarlange Virksomhed i Badens Værksted er de blevet ført til at anse et stort Stempelmateriale for et væsentligt Tilbehør i et Bogbinderi; bl. a. ved Køb af Oldermænd *Rasch's* Stempelmateriel har de erhvervet sig en righoldig Samling af gamle Stempeler, der sætter dem i Stand til at antyde en ældre Bogs Tilbli-

AHRENKIEL OG OLSEN, Helbind af blaa Oaseged med haandforyldt
 Dekoration efter Tegning af Arne Jacobsen. (Johs.V. Jensen
 og O. Helms: Stæren; 23 × 16 cm.)

velsestid blot ved en sparsom Anvendelse af Rygdekoration paa mere beskedne Halvbind.

Deres Udformning af Spejlets Dekoration paa Helbind er fuldt selvstændig; naar de følger deres eget Skøn, lader de gerne Ornamentikken som en bred Ramme løbe langs Kanterne, medens Midtfladerne staar med Skindets rene Overflade; Hjørnerne kan være fremhævede ved Ornament, der i Hovedtrækkene har Korsform, og som indesluttet i en Kvadrat.

AHRENKIEL OG OLSEN, Række af Halvbind med haandforyldt Dekoration paa Ryggene. (Den højeste Ryg maaler 21 cm.) Privateje.

I de faa Aar, de har arbejdet for egen Regning, har de allerede naaet at udføre forskellige Bind efter raadgivende Kunstneres Tegning. De har benyttet Tegninger af Malerne *Rasmus Christiansen* og *William Stubr*; særlig Interesse frembyder deres Bind efter den unge Arkitekt *Arne Jacobsen's* Tegning. Ligesom Bindsbøll i et enkelt Udkast har forenet begge Bindsider og Ryggen ved et pompøst Ornament, der rejser sig diagonalt over den samlede Flade, har Jacobsen spredt et Stjernebillede over hele Bindet til Johs. V. Jensens Digtsamling »Aarstiderne«. En mere

haandværksmæssig, men tillige mere tiltalende Dekoration er nylig fuldført efter Jacobsens Udkast. Regelmæssigt bugtende Stængler, fra hvilke spinkle Bladribber udgaar, rejser sig her paa begge Bindsider; for Ryggens Udformning har Jacobsen intet Ansvar.

Man erfarer af en Gengivelse intet om det indsmigrende Farvevalg, der kendetegner Halvbind fra Ahrenkiel & Olsen; men man kan af en Afbildning se, at de med Lethed kan følge en Kundes Ønske om Variation af Bindene. Til flere af disse er anvendt et i Sverige indkøbt marmorert Kalveskind, og Forbilleder for Dekorationen maa vel til Dels søges sammesteds.

Det er glædeligt, at der i Bogbinderfaget i Danmark har vist sig unge Folk, som har Lyst til og Anlæg for at give Bogbindet nye Former, der vil sætte dette fine Kunsthaandværk i Kontakt med Idealer, som er nye for Tiden. De Unge bliver yderligere bestyrket i deres Synsmaade, naar de ser enkelte Ældre overføre den til egne Arbejder. Dansk Bogbinderi har længe – ofte under Udfoldelse af Kølighed og Forsigtighed – uden at gøre Vold mod den sunde Sans fulgt med i den dekorative Kunsts vekslende Stadier. Det er for vore Dage et Tidens Tegn, at adskillige unge Arkitekter har knyttet Forbindelse med Bogbindere; der er heri ikke blot Udtryk for Arkitekternes maaske berettigede Trang til at beherske Nutidens Liv paa snart sagt alle Omraader; men der er heri ogsaa et Fingerpeg om, at de danske Bogbindere paa deres snævre Felt vil besvare en i Tiden fremherskende Higen mod enkle og fornuftmæssige Former, der samler sig til et velorganiseret Hele. At bestemme et Bogbinds Dekoration er imidlertid en Opgave, der holder sig til det rent

overfladiske i en Grad som intet andet af det, der hører ind under Arkitekters sædvanlige Virkefelt; ganske vist maa Fantasiaen aves til Respekt for Stemplernes Ydeevne, men den rent konstruktive Tilrettelægning af Bindet har den raadgivende Kunstner som Regel ingen Indflydelse paa; den Side af Sagen sørger Bogbinderen for paa egen Haand og leverer gerne de forskellige Kunstnere nogenlunde samme Art af Arbejde. Her ligger en Opgave, som ogsaa kan løses med let Haand i fri og flygtig Form. Det vilde være af Interesse at se enkelte af de udmærkede Tegnere, der hidtil mest har været beskæftiget med indre Bogudstyr, taget med paa Raad ved Udførelsen af Bogbind. Maaske kunde der saa komme den samme frugtbringende Brydning i Bogbinderfaget, som for en Menneskealder siden fremkaldtes ved Rivalisering mellem Arkitekten Thorvald Bindedbøll og Billedkunstneren Hans Tegner; fra da af er der blevet arbejdet efter kunstneriske Linier i Faget, og der er blevet arbejdet fortrinligt; men selv om dansk Bogbinderi i vore Dage staar paa et højt Stade, vil man dog nære levende Haab om, at Fremtiden maa finde det hævet endnu højere i Kraft af de førende Mænds modsatte Synsmaader.